Gemeente
Haarlem

Erfgoed Haarlem

Wij Haarlemmers maken zelf, op dit moment, nieuwe verhalen voor de toekomst. En terwijl we daar mee bezig zijn ontdekken we de verhalen uit het verleden. Zo ontstaat een relatie tussen toen, nu en de toekomst. Of, zoals de Haarlemse schrijver en geleerde Coornhert in de 16e eeuw al zei: “in het verleden ligt het heden, in het nu wat worden zal”.

Erfgoed Haarlem

Erfgoedcentrum

Erfgoed Haarlem is hét kenniscentrum van de Gemeente Haarlem waar voor en met de samenleving de erfgoedzorg wordt gerealiseerd. Bij het erfgoedcentrum worden de wettelijke taken uitgevoerd, krijgt men advies, werkt men aan kennis en collecties, kan men bewonderen, verwonderen en beleven.

Hier werken archeologen, bouw- en architectuurhistorici, monumentenzorgers, educatie-medewerkers en collectiebeheerders als erfgoedprofessionals samen met vele vrijwilligers aan de historie van Haarlem. Door samenwerking wordt onze kennis van het verleden completer, historisch onderzoek effectiever, het delen van kennis gemakkelijker en beleid & advies doelmatiger. Relaties, klanten en bezoekers hebben zo één adres voor informatie en advies over erfgoed en lokale geschiedenis.

Doordat verschillende erfgoeddisciplines samenwerken als Erfgoed Haarlem zijn we in staat om verder te bouwen aan een erfgoedcentrum dat zichtbaar en herkenbaar is en zich naar buiten richt. Op basis van inhoud en kennis vertellen en bewaren we het erfgoedverhaal van Haarlem in al zijn facetten en op verschillende manieren.

De missie van Erfgoed Haarlem is:

- Erfgoed Haarlem maakt de kennis van het Haarlemse verleden inzichtelijk, toegankelijk, tastbaar en overdraagbaar voor een brede doelgroep en wil de betrokkenheid bij de stad vergroten van bewoners, bedrijven en bezoekers.
- Erfgoed Haarlem staat voor meer dan behoud alleen, maar geeft vanuit een duidelijke visie aan wat waardevol is en waar ruimte zit voor ontwikkeling.
- Erfgoed Haarlem is de schakel tussen verleden, heden en toekomst. Hierdoor zorgen we ervoor dat huidige en toekomstige generaties kunnen (blijven) genieten van de historische identiteit van onze stad.

Top 5

Met ruim 2500 monumenten en vijf beschermde stads- en dorpsgezichten staat Haarlem in de top 5 van Nederlandse erfgoedsteden. Erfgoed is een integraal onderdeel van onze leefomgeving en wordt, als drager van ruimtelijke kwaliteit, meegewogen in de ontwikkeling van de stad. Erfgoed draagt bij aan de identiteit van Haarlem als aantrekkelijke vestigingsstad, nu en in de toekomst.

Erfgoed geniet veel draagvlak onder de bewoners en bezoekers van Haarlem en er zijn veel belangenverenigingen actief. Erfgoed Haarlem maakt het lokale erfgoed toegankelijk, zichtbaar en beleefbaar. Met de historische kennis die we genereren en borgen willen we de betrokkenheid van bewoners, bedrijven en bezoekers vergroten, zodat zij ervoor kiezen meer in onze stad te investeren en er langer te blijven. Zo wordt Haarlem ‘rijker’ in alle betekenissen van het woord.

Kerntaken van Erfgoed Haarlem

Beleid & advies

Het uitgangspunt bij beleid en advies rondom erfgoed is een zorgvuldige omgang met archeologie, monumenten, beeldbepalende panden en de historische stad. De formele kerntaken bestaan uit de advisering en informatievoorziening rondom erfgoed in RO-processen, sturing en toetsing binnen die processen, inpassing van onderzoek in de planvorming van bouwprocessen en stedelijke ontwikkeling, kennisborging over het erfgoed en het ontwikkelen en actualiseren van beleid- en regelgeving ten aanzien van erfgoed.

Onderzoek & kennisborging

Verschillende onderzoeken en rapporten hebben gewezen op het belang van een herkenbare verbinding tussen onderzoek en kennisopbouw enerzijds en het maatschappelijk nut anderzijds. Vanuit wettelijke taken en publieke taken is Erfgoed Haarlem bij onderzoeken betrokken, die worden uitgevoerd in opdracht van de initiatiefnemer van een ruimtelijke ontwikkeling. Onderzoek en kennisborging zijn een belangrijke voorwaarde voor goede advisering. Daarnaast krijgen vondsten, collecties en onderzoeksresultaten waarde en betekenis als ze gedeeld en gebruikt worden, wanneer ze als kennis beschikbaar zijn, voor iedereen en in verbinding met lokale partners in de stad. Daarmee wordt de gebruikswaarde en de relevantie van historische bronnen en kennis verder vergroot.

Publieksbereik, educatie en participatie

Wij onderkennen de wetenschappelijke en maatschappelijke waarde van het erfgoed.
Erfgoed Haarlem wil mensen, van jong tot oud, ontroeren, inspireren en de fascinatie voor hun verleden delen. We activeren mensen om hun geschiedenis te ontdekken, te beleven en als inspiratiebron te gebruiken. Daarom laten we de waarde zien van gebouwen, archeologie en verhalen. Dit willen we delen en toegankelijk maken voor iedereen, door digitale informatiesystemen rondom erfgoed op orde te hebben en raadpleegbaar te laten zijn, en door fysieke ontmoeting. Dit doen we met steun van vrijwilligers en het publiek, want wij vinden het belangrijk dat ons werk een doel dient dat niet alleen door onszelf gedragen wordt.

Erfgoed Haarlem wil mensen, van jong tot oud, ontroeren, inspireren en de fascinatie voor hun verleden delen.

Digitaal en fysiek

We leven in een tijd waarin we meer dan ooit met elkaar verbonden zijn. Een verbondenheid die zich niet alleen toont in de historische achtergrond die we met elkaar delen, maar ook in de wijze waarop we onze kennis, ideeën en middelen met elkaar delen, openbaar en digitaal.
Naast de digitale contacten is ook een fysieke ontmoeting met erfgoed belangrijk. Wij willen dat deze aspecten in de publieke ruimte van het erfgoedcentrum in de Bakenesserkerk en het Archeologisch Museum Haarlem een hedendaagse vertaling krijgen en archeologie en monumenten toegankelijker maken, ook in de toekomst. Hiermee geven we invulling aan onze functie als plaats voor mensen, hun verhaal én collecties.

Participatie

Erfgoed Haarlem wil niet alleen vóor de stad, maar vooral sámen met de stad verantwoordelijkheid dragen voor ons erfgoed. Dit betekent dat vrijwilligers en erfgoedverenigingen, zoals de Archeologische Werkgroep Haarlem en de Historische Vereniging Haerlem, een actieve rol hebben in de erfgoedzorg en daarin voldoende gehoord en gefaciliteerd worden.

Educatie

Erfgoed Haarlem wil relevante doelgroepen en leeftijdsgroepen bereiken met een op maat ontwikkeld lesproduct en evenement. Daarnaast wordt nadrukkelijk ingezet op het uitdagen van de leerlingen en cursisten zodat ze zelf vragen ontwikkelen. Het aanbod is gericht op een concrete ervaring en beleving. Bij de educatie zoeken we verbinding en samenwerking met culturele- en erfgoedpartners in de stad. Zo vergroten we de kennis van het verleden, creëren we begrip voor elkaar en meer verbondenheid met elkaar en met de stad.

Erfgoed opgaven voor de komende jaren

Erfgoed maakt deel uit van de stedelijke opgaven waar Haarlem de komende jaren mee te maken zal krijgen. Erfgoed Haarlem geeft invulling aan het beantwoorden van die opgaven. Het gaat dan om opgaven zoals de identiteit van Haarlem als historische woon- en bezoekersstad, de verdichting van de binnenstad, de woningbouw en de hoge ambities op het gebied van energie en milieu. Daarnaast spelen interne opgaven zoals het vraagstuk rondom de Omgevingswet, depot en onderzoeksvragen rondom historische interieurs.

Duurzaamheid

Een van de grote opgaven waar Erfgoed Haarlem voor staat, is de hoge duurzaamheidsambitie ten aanzien van de gebouwde omgeving. Erfgoed Haarlem vindt duurzaamheid belangrijk en wil actief zoeken naar manieren om monumenten op een verantwoorde manier energiezuiniger te maken. Een toekomstgericht erfgoedbeleid zorgt ervoor dat onze monumenten, beeldbepalende panden en andere historisch waardevolle gebouwen op een verantwoorde manier kunnen worden verduurzaamd, zonder dat we daarmee onze taak om ons gezamenlijk erfgoed te borgen en te behouden voor de toekomst veronachtzamen.

Erfgoed Haarlem wil niet alleen vóor de stad, maar vooral samen mét de stad verantwoordelijkheid dragen voor ons erfgoed.

Erfgoed Haarlem werkt nauw samen met Team Milieu en initiatieven als de Haarlemse Huizen Aanpak, precies om samen de maatwerkoplossingen te ontwikkelen die nodig zijn. Zo wordt er bijvoorbeeld gewerkt aan nieuwe richtlijnen ten aanzien van duurzaamheidsmaatregelen bij historische panden.

Stedelijke opgaven en regionale samenwerking

De ruimtelijke dynamiek en hoge druk op de bestaande waardevolle historische omgeving vraagt om een zelfbewuste en heldere positionering van erfgoed. Erfgoedzorg is niet alleen gericht op behoud, maar geeft vanuit een duidelijke visie aan wat waardevol is en waar ruimte zit voor ontwikkeling. Dat vraagt om een integrale afweging, zowel voor individuele panden als voor het historische weefsel van de stad. Continue verbetering van processen en procedures is hierbij van groot belang. Ook de positie van Haarlem in de MRA, de samenwerking in de regio - met Zandvoort en wellicht ook nog meer gemeenten zoals Velsen- zijn belangrijke opgaven.

Omgevingswet

De komende jaren zullen landelijke ontwikkelingen grote impact hebben op gemeentelijke organisaties, vooral de invoering van de Omgevingswet. Erfgoed is in deze wet meer dan ooit een integraal onderdeel van de leefomgeving. In de doelstelling van de Omgevingswet staat cultureel erfgoed letterlijk genoemd als een van de vier pijlers van de wet: "…. bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde leefomgeving en goede omgevingskwaliteit. De fysieke leefomgeving omvat in ieder geval bouwwerken, landschap, natuur en cultureel erfgoed."

De komst van de Omgevingswet is meer dan alleen een juridische transformatie, het contact tussen overheid en burgers zal ook sterk veranderen. Hiervoor moet Haarlem de huidige regelgeving, inclusief alle procedures die hieruit volgen, grondig aanpassen. Haarlem zal moeten nadenken op welke wijze erfgoed opgenomen zal worden in de omgevingsvisie en het omgevingsplan. Erfgoed Haarlem is hierbij actief betrokken.

Erfgoed digitaal

Digitale informatiesystemen rondom erfgoed moeten op orde gemaakt worden zodat ze raadpleegbaar zijn. Bronnen moeten duurzaam, lees: in goede en toegankelijke staat beschikbaar blijven en de kennis die eruit wordt gegenereerd moet worden geborgd. Ook bij de wijze waarop we onze bronnen digitaliseren is duurzaamheid een van de leidende principes, vooral het voor de toekomst beschikbaar houden van digitale informatie.

Archeologisch en bouwhistorisch depot

Zonder bronnenmateriaal, archieven, archeologische vondsten, bouwhistorische resten, en immaterieel erfgoed, dus zónder de oorsprong, kan de historie van een stad niet bestudeerd worden. De geschiedenis, de oorspronkelijkheid, is de intrinsieke waarde van Haarlem en geeft de stad het unieke karakter.

Sinds 1983 beschikt de gemeente Haarlem over het recht een gemeentelijk archeologisch depot te houden. Daarnaast is er een collectie bouwfragmenten van de voormalige afdeling monumentenzorg.

De geschiedenis, de oorspronkelijkheid, is de intrinsieke waarde van Haarlem en geeft de stad het unieke karakter.

De toekomstige sloop van de huidige huisvesting geeft een mooie kans om na te denken over een nieuwe locatie voor het archeologisch depot en de onderzoekswerkplaats in combinatie met de collectie bouwfragmenten. Laatstgenoemde collectie ligt verspreid over verschillende locaties, die niet geschikt zijn voor dergelijke opslag. Het nieuwe depot zal een open en toegankelijk karakter hebben, faciliteiten bieden voor participatie van vrijwilligers en geïnteresseerden en zo invulling geven aan de publieke functie van erfgoed in de stad. Het levert het een grote bijdrage aan het behouden en vergroten van het draagvlak voor het erfgoedbeleid in Haarlem.

Historische interieurs

Een van de kwetsbaarste onderdelen van onze monumenten is het interieur. Haarlem heeft als woonstad bij uitstek een lange traditie in rijke woonhuiscultuur, met name uit de 18e eeuw, met aansprekende voorbeelden als Huis Barnaart, het Bisschoppelijk Paleis en het koepeltje Bellevue. Deze interieurs zijn uiterst waardevol en verdienen meer aandacht. Hoe meer we weten over deze interieurs, des te beter we het publiek kunnen informeren, adviseren en inspireren.